

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบาย แบบแผนการบริโภคอาหาร ระดับความถี่ของการได้รับสารแคดเมียม และ เปรียบเทียบความถี่ต่อการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคอาหาร จำแนกตาม เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ภูมิฐานะ ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการปนเปื้อนสารแคดเมียมในสิ่งแวดล้อม ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative) ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนในตำบลแม่ตาว ที่มีอายุ ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 373 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ วิเคราะห์เปรียบเทียบความถี่ของการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคอาหาร จำแนกตาม เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ภูมิฐานะ ด้วยสถิติ Independent T-test เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) จำนวน 22 คนโดยวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยถอดข้อความจากเทปบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ และ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) สร้างดัชนี จำแนกหมวดหมู่ สร้างข้อสรุป และ ตีความ ผู้ศึกษาได้จำแนก ประเด็นการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการศึกษา

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 1 สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพศชายและเพศหญิงมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 45 – 54 ปี น้ำหนักเฉลี่ย 56.81 กิโลกรัม นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรส คู่การศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือน 3 – 5 คน ประกอบอาชีพ รับจ้าง ครอบครัวยังมี

รายได้เฉลี่ย 103,857.90 บาทต่อปี อยู่อาศัยในพื้นที่มาตั้งแต่เกิด และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 42.53 ปี

แบบแผนพฤติกรรมบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารแคดเมียม ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปนเปื้อนสารแคดเมียมในสิ่งแวดล้อม

แบบแผนการบริโภคอาหารที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารแคดเมียม สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างนิยมบริโภคบริโภค ข้าวสวย มากที่สุด รองลงมา คือ ผักชี และ ข้าวเหนียว ร้อยละ 84.45, 92.76 และ 92.49 ตามลำดับ แหล่งที่มาของอาหารได้มาจากการปลูกเอง ร้อยละ 44.80 , 20.87 และ 43.81 ตามลำดับ ได้มาจากการซื้อ ร้อยละ 55.20 , 79.13 และ 56.19 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความเสี่ยงต่อการได้รับสารแคดเมียมจากการบริโภคอาหารที่มีการปนเปื้อนสารแคดเมียมระดับความเล็่งต่ำ ร้อยละ 57.64 และ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเสี่ยงการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคอาหาร พบว่า เพศ สถานภาพ สมรส รายได้ของครอบครัว และการอยู่อาศัยในพื้นที่(ภูมิสำเนา) ของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยความเสี่ยงต่อการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคอาหารไม่แตกต่างกัน และ พบว่า ระดับการศึกษา มีค่าเฉลี่ยความเสี่ยงต่อการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคอาหาร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = .025$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า มีระดับความเสี่ยง มากกว่า ระดับมัธยม ศึกษาขึ้นไป และ อาชีพ มีค่าเฉลี่ยความเสี่ยงต่อการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคอาหาร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < .001$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกร มีความเสี่ยงมากกว่า อาชีพอื่น ๆ

แบบแผนการบริโภคอาหาร พบว่ากลุ่มตัวอย่างยังคงบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารแคดเมียมจากอาหารในพื้นที่ที่มีการปนเปื้อนสารแคดเมียม โดยพบว่าอาหารที่กลุ่มตัวอย่างบริโภคมากที่สุด คือ ข้าวสวย รองลงมา คือ ผักชี และ พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริโภค น้อยที่สุด แบบแผนการบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการได้รับแคดเมียมเข้าสู่ร่างกาย ของกลุ่มตัวอย่าง คือ หลีกเลี่ยงการรับประทานข้าวที่ปลูกในนาที่มีการปนเปื้อนสารแคดเมียม โดยซื้อข้าวจากตลาดอำเภอแม่สอด และห้างสรรพสินค้า มารับประทานแทน หลีกเลี่ยงการรับประทานสัตว์น้ำจืดโดยเฉพาะปลาไหล ที่อยู่ในทุ่งนา และ ลำห้วยแม่ดาว เพราะทราบว่าปลาไหลมีการปนเปื้อนสารแคดเมียมมากที่สุด นอกจากนี้ยังหลีกเลี่ยงการดื่มน้ำในพื้นที่ที่มีการปนเปื้อนแคดเมียม โดยดื่มน้ำฝนแทนน้ำป่อ มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มโดยวิธีการต้มก่อนที่จะนำมาดื่ม และ บางรายซื้อน้ำดื่มบรรจุขวดมาไว้บริโภคในครอบครัว และ มีการหลีกเลี่ยงไม่รับประทานพืชผัก ที่ขึ้นอยู่ริมห้วยแม่ดาว เช่น ผักกูด เพราะทราบว่าจะมีการสะสมแคดเมียมไว้บริเวณยอดผักเหล่านั้น แต่ยังมี

เหตุผลอื่นที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างลดการบริโภคอาหารที่ปนเปื้อนสารแคดเมียม เช่น ปลาไหล และ ผักกูดลงเพราะ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จากการที่มีการปลูกอ้อยในพื้นที่แทนการปลูกข้าวทำให้เกิดป่ากรบบริเวณริมห้วยแม่ตาจิ่งไม่สามารถไปหาปลาไหล และ ผักกูด มารับประทานได้ เช่นเดิม ประกอบกับในพื้นที่ตำบลแม่ตาจิ่งมีแรงงานต่างด้าวชาวพม่าอยู่อาศัยเพื่อรับจ้างเป็นจำนวนมาก และ แรงงานเหล่านี้มักจะหาปลา และ เก็บผักกูด ไปบริโภคกันในครัวเรือน ทำให้มีปริมาณอาหารเหล่านั้นลดลง กลุ่มตัวอย่างจึงได้รับประทานอาหารเหล่านั้นน้อยลงกว่าเดิม

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า เพศ สถานภาพสมรส รายได้ของครอบครัว และ การอยู่อาศัยในพื้นที่(ภูมิลาเนา) ของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยความเสี่ยงต่อการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคอาหารไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ การได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก พฤติกรรมการรับประทานอาหารของประชาชนในท้องถิ่น เป็นวิถีชีวิตที่เคยดำเนินกันมาในชุมชน มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ไม่ว่าจะเป็น เพศใด สถานภาพสมรสอย่างไร รายได้เท่าไร ต่างมีวิถีชีวิตใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิธิ แจ่มกระตึก (2541) และ วสุนธรี เสรีสุชาติ (2543) ที่พบว่าวัฒนธรรม รวมไปถึงสถาบันทางสังคมเข้ามามีบทบาทในการกำหนดให้บริโภค หรืองดเว้นการบริโภคอาหารบางชนิด เป็นกฎเกณฑ์ที่ไม่ปรากฏเป็นกฎหมายบังคับ แต่รับรู้ได้ด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมย่อย ๆ แต่ละสังคม และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิริยาภรณ์ เจริญชีพ (2545) ที่พบว่านักเรียนหญิงมีเจตคติต่อการบริโภคอาหารไม่แตกต่างจากนักเรียนชาย และรายได้เฉลี่ยของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ วิธิ แจ่มกระตึก (2541) ที่พบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจในการเลือกซื้อ หรือไม่ซื้ออาหารชนิดต่าง ๆ

และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า มีค่าเฉลี่ยความเสี่ยงต่อการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคอาหาร มากกว่า ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยความเสี่ยงต่อการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคอาหาร มากกว่า อาชีพอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสุนธรี เสรีสุชาติ (2543) ที่พบว่าผู้ที่มีการศึกษาดี ก็จะมีความรู้ในเรื่องอาหาร โดยรู้ว่าสิ่งใดมีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ควรละเว้นเสีย หรือถ้าเป็นผู้มีการศึกษาดี ความรู้ในเรื่องคุณค่าอาหารดังกล่าวอาจเป็นเหตุสำคัญในเรื่องอาหารบางประเภทได้ด้วย

แบบแผนการบริโภคอาหาร พบว่ากลุ่มตัวอย่างยังคงบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารแคดเมียม จากอาหารในพื้นที่ที่มีการปนเปื้อนสารแคดเมียม โดยพบว่าอาหารที่กลุ่มตัวอย่างบริโภคมากที่สุด คือ ข้าวสวย รองลงมา คือ ผักชี และ พบว่ากลุ่มตัวอย่างบริโภค หมาก น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมคิด จุฬาวัว (2551) ที่พบว่า ประชาชนยังคงนิยมบริโภคอาหารที่มีการปนเปื้อนสารแคดเมียมซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจากการบริโภคในระยะยาว กลุ่มตัวอย่างบางรายยังคงบริโภคข้าวที่เพาะปลูกในพื้นที่ที่มีการปนเปื้อนสารแคดเมียม เพราะคิดว่าคงมีปริมาณของแคดเมียมในนาไม่มากนัก จะไม่เกิดอันตรายต่อสุขภาพ และเห็นว่าประชาชนคนอื่น ๆ ในชุมชนก็ยังคงบริโภคข้าวดังกล่าวกันอยู่

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการจัดทำคำแนะนำ การดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนตำบลแม่ตาว เกี่ยวกับการบริโภคอาหารในท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม เพื่อลดการรับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายโดยการรับประทานอาหาร โดยการร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมจากทุกองค์กร ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และ ควรมีความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาระดับสุขภาพจิต และ พัฒนารูปแบบการส่งเสริม ป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในชุมชนของผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการปนเปื้อนสารแคดเมียมในสิ่งแวดล้อม
2. ควรศึกษาแบบแผนหรือแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแม่บ้านในการเลือก และปรุงอาหาร เพื่อหลีกเลี่ยงการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคอาหาร
3. ควรมีการศึกษา และสำรวจภาวะสุขภาพของแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในตำบลแม่ตาวที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับสารแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคสัตว์น้ำจืด และ พืชผักบริเวณลำห้วยแม่ตาว